

Барвінок

3 1989

ISSN 0132-5930

175 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

ШЕВЧЕНКО ПИСАВ ТОБІ

Є в Києві парк імені Тараса Григоровича Шевченка. А в ньому — пам'ятник Кобзареві. Хто не встиг побувати в столиці нашої республіки, той бачив його на листівках, фотографіях, по телевізору.

Якось у тому парку довелося мені почути розмову. Говорили дві дівчинки, які, вочевидь, тільки сьогодні познайомилися. Одна розмовляла російською мовою, в мові другої — з книжкою в руках — російські слова переплітались з українськими. Перша це відразу помітила. І подумала, що її нова знайома приїхала із села. Тому так погано говорить російською мовою. Запитала її:

— Ти із села?— і, не дочекавшись відповіді, додала, як мені здалося, трохи зверхньо:— Можеш говорити українською мовою, я зрозумію.

Її співбесідниця заперечила:

— Ні, ми приїхали з Москви. Просто я вчуся говорити українською мовою. Ось бачиш,і читаю,— вона показала книжку. То був «Кобзар» Тараса Шевченка. А потім зітхнула:— Та щось у мене не дуже гарно виходить.

Я сіла поруч з ними на лавці, але дівчатка не зважали на мене.

— Навіщо це тобі?— знову озвалася та, котра говорила російською мовою.

— Моя мама каже, що треба знати мову людей, серед яких живеш.

— А моя мама написала заяву, щоб мене звільнили від вивчення української мови в школі. Щоб легше було вчитися...

— А як же ти читаєш «Кобзар»?— запитала її москвичка.

Що відповіла їй нова знайома, не знаю. Довелося йти — на мене чекали друзі. Та коли через півгодини проходила парком, дівчатка сиділи на тій же лавці. І вже вдвох дивилися в розгорнуту книгу. Чомусь повірилося: після цього юна киянка попросить маму забрати заяву зі школи...

Цього року святкується 175-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Почитай його вірші. І подумай про своє ставлення до рідної мови. Не вважай, що для цього ти ще замалий. Що хай піклуються батьки — вчити чи не вчити рідну мову, мову твоїх дідів і прадідів. На часі тобі самому вирішувати. Може, допоможуть в цьому рядки з вірша Кобзаря «І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Украйні і не в Украйні моє дружнєє посланіє». Бо Шевченко писав і тобі:

...Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...

МУЖЧИНИ НЕ БОЯТЬСЯ ДОЩУ

Сьогодні Дмитрик вів до школи маму. Ні, її не викликала вчителька за якусь його провину. У них відбудеться збір, на який запрошено всіх мам. Дмитрик ішов похнюплений. І навіть думка про те, що після збору підуть до зоопарку, не звеселяла його. Чому? Та тому, що на зборі говоритимуть про професії мам. Сергію добре: його мама лікар. У Оленки — артистка. Співає в оперному театрі. І Костику є чим пишатися: мама — кондитер, різні тістечка, торти випікає. А йому з мамою, ні, не з мамою, а з її професією, не пощастило...

Коли всі зібралися в актовому залі, вчителька Ніна Олександрівна сказала:

— Хочу розпочати наш збір загадкою. Хто із мам встає рано-ранесенько, щоб створити гарний настрій усім іншим мамам?

Валя відповіла, що водій тролейбуса, Ігор — що кухар, Оля — перукар. Та Ніна Олександрівна сказала, що це — двірник. І додала, що його, Дмитрикова, мама прокидається рано і прибирає наше місто. Щоб людям було приємно поспішати чистими вулицями на роботу...

А наступного дня було 8 Березня. Тато розбудив Дмитрика рано — ще тільки розвиднялося. Вони тихенько вийшли з квартири. Взяли дві мітли і заходилися підмітати територію, за яку відповідає мама.

Дмитрикові дуже хотілося спати. А тут ще й дощик докучливий сіяв. Тато підбадьорливо сказав:

— Мужчини не бояться дощу.

Алея рябіла папірцями — немов навмисне хто розсипав. Та Дмитрик не пропустив жодного — всі прибрав.

Перша підметеною алеєю пройшла якась тітонька. Зупинилася біля них, усміхнулася й сказала:

— Ой, як чисто у нас!

Вона пішла далі, а Дмитрик подумав, що правильну загадку загадала вчителька про мамину професію.

«Клуб жовтенят» веде

Світлана ПРУДНИК

175 років від дня народження Тараса Шевченка
«В казематі»
(між 17 квітня
і 19 травня
1847
С.-Петербург)

За байраком байрак,
А там степ та могила.
Із могили козак
Встає сивий, похилий.
Встає сам уночі,
Іде в степ, а йдучи́
Співа, сумно співає:

«Наносили землі
Та й додому пішли,
І ніхто не згадає.
Нас тут триста, як скло,
Товариства лягло!
І земля не приймає.
Як запродав гетьман
У ярмо християн,
Нас послав поганяти.
По своїй по землі
Свою кров розлили
І зарізали брата.
Крові брата впились
І отут полягли
У могилі заклятій».

Та й замовк, зажуривсь
І на спис похиливсь.
Став на самій могилі,
На Дніпро позирав,
Тяжко плакав, ридав,
Сині хвилі голосили.
З-за Дніпра із села
Руна гаєм гула,
Треті півні співали.
Провалився козак,
Стрепенувся байрак,
А могила застогнала.

Малюнок В. ХАРЧЕНКА

Людмила КУДРЯВСЬКА

НАЙВАЖЧА ПРОФЕСІЯ

Весною до нас
Прилетіли пташки.
Заповнили граєм
Гаї і лужки.
Чекали ми їх
Недаремно,
І це
Надзвичайно приємно.

Та гнізда складать —
Непроста дуже штука.
Гнізда́ будівництво —
Це справжня наука.

Спочатку
Місцевість вивчали вони.
Тут —
шлях,
Там —
байрак,
А за ним —
бур'яни.
Там —
поле
З широким розливом
Колось...
Їм стати
ТОПОГРАФАМИ
Довелось.

Усе роздивитися треба —
Для того й злітають
У небо.

А потім пташки
На гілки посідали,
Кричали щось голосно,
Знову злітали.
Сідали на землю
І креслили щось...
Їм стать
АРХІТЕКТОРАМИ
Довелось.

Та ось будівництво
Пташки почали.
Одні у дзьобах
Гілочок нанесли.
А другі співали
І гнізда складали,
А треті за другими
Спостерігали,
Щоб клалось рівненько
І міцно вилось —
Їм стать
БУДІВЕЛЬНИКАМИ
Довелось.

Ну от і готова
Новесенька хата.
І з'являться скоро
У ній пташенята.
Роззявлять роти —
То їм їсти,
То пити.
Коли тут присісти!
Коли тут спочити!

Турбот вистачає
У тата і мами.
Найважча професія —
Бути
БАТЬКАМИ!

Переклала з російської Г. МАЛИК

Лариса ***ПИСЬМЕННА***

КІНЬ — БІЛА ГРИВОНЬКА

Бувальщина

Хто з вас, друзі мої, знає Ірпінь, чудовий зелений куточок під Києвом, а в ньому Будинок творчості письменників? До того Будинку їдуть працювати й одпочивати письменники — хто на місяць, хто на два, а деякі й надовше. Але постійно там проживав білий лагідний кінь, за конячим паспортом на ім'я Сергій, а ми всі називали його ласкаво — Серьожа. Серьожа дуже любив людей і завжди тягнувся до них. Ото стоять було в колі люди і розмовляють, аж тут з-за чийогось плеча визирає біла коняча голова, запитливо погляне великими чорними очима і вмоститься на плечі свого обранця. І сприймали це як належне.

Серьожу не змушували до роботи. Хіба іноді запряжуть у візок, аби одвезти до кухні якісь там ящики чи мішки або позвозити скошене на території сіно йому ж таки на зимівлю. А там знову — гуляй, коню Біла Гривонько. Проте якщо надто розгулювався, то прив'язували на широкому лужку на довгому мотузові до кілочка. Лужок оточений з усіх боків деревами, немов у віночку. Отам і пасися.

Якось у Ірпінь мої діти привезли мені на втіху внука. Онук Славко був уже цілком солідний товариш — доріс до двох з половиною років, добре розмовляв, проте ніколи в житті не бачив справжнього живого коня. Тому й повели ми його на той лужок, де пасся на довгому мотузі Серьожа.

Ні, ви не уявляєте, що було! Спершу Славко занімів з подиву, а далі, коли Серьожа, змахнувши білою гривою, привітно заіржав, Славко вдарив об землю якоюсь своєю цяцькою, згадав свою «далеку молодість» і пішов по м'якій соковитій траві на чотирьох. Серьожа вдруге проіржав — тонко й привітно, і Славко сміливо порачкував до коня. Не злякався.

Я підхопила внука на руки й піднесла ближче до коня. В кишені випадково знайшла сухого солодкого коржика, простягла Серьожі. Він обережно взяв оксамитовими губами з долоні гостинець і схрумав. Славко від захоплення аж заверещав.

Відтоді Славко мало не щодня вимагав везти його в Ірпінь до Серьожі. Ото вже було свято, коли батьки привозили малого на побачення з білогривим.

Хтось казав, що цей кінь замолоду був у цирку, а вже під старість потрапив до Будинку творчості в Ірпінь. Не марно ж таки тягнувся до людей. А взагалі доброї душі був кінь.

У ті дні, коли Серьожа Біла Гривонька гуляв на роздоллі, їдальня була не там, де тепер, а в старому корпусі з дерев'яними пологими сходами широкого ганку, що просто з двору вели у велике приміщення їдальні. Отож двоє письменників-жартівників поманили коня куснем хліба до тих сходів. Серьожа спокійнісінько, вигупуючи підкованими копитами, подався слідом за ними і зайшов усередину. Зустрів його вибух чоловічого реготу та жіночого виску. Ввічливо помахуючи головою та делікатно приймаючи посолені шматки хліба, Серьожа акуратно (таки цирковий кінь!) обійшов у проході столи й доброзичливо спинився перед офіціанткою.

Дівчина поставила піднос на якийсь столик і взялася рукою за білу гриву.

— Ану, Серьожо, ходімо на волю!— і, ще щось примовляючи, вивела коня з їдальні.— Нічого вам робити, все аби пустувати,— дорікнула жартунам-ви-

нуватцям.— Гірше малих дітей, хоча й письменники.

Цей випадок розвеселив усіх, навіть найсерйозніших та найпохмуріших, адже Серьожу любили.

Проте Серьожа одного разу таки страшенно налякав дружину письменника, що вперше приїхала в Ірпінь провідати чоловіка. Справа в тому, що в руці вона тримала авоську з духовитим смачним печивом. На широкій центральній алеї несподівано зустрілася з Серьожею і перелякано сахнулася вбік, проте Серьожа заступив їй дорогу і потягнувся до запахущої авоськи. Жінка кинулась тікати, кінь ступив за нею слідом. Він іржав їй щось заспокійливе, та вона не розуміла й заходилася волати на всю територію Будинку творчості:

— Ой людоньки, рятуйте! Кінь напав!

Позбігалися люди — і, звісно, сміху було! Такого вже гонорова жінка не могла стерпіти. Тицьнула комусь запахущу авоську та й подалася бігцем до прохідної.

— Зроду сюди більше не приїду! Таж тут на людей кидаються скажені коні!

Насилу її наздогнали та заспокоїли...

Ще пригадалися літні дні в Ірпені, коли моїм сусідом був сатирик Сергій Іларіонович Воскрекасенко. Він писав смішні і дошкульні вірші. Уночі його мучило безсоння.

Одного вечора до розчиненого вікна кімнати, де жив Сергій Іларіонович, підійшов Серьожа і тихенько проіржав.

— А, тезко навідався!— засміявся Сергій Іларіонович (він ще не спав). — Стривай, я почастую тебе чимось смачненьким.

І, на свою біду, почастував Серьожу яблуками. Яблука коневі прийшлися до смаку. Схрумавши їх, він проіржав удруге, вже голосніше, і поклав голову на підвіконня.

Сергій Іларіонович віддав останні яблука, та тільки розпалив Серьожі апетит. Кінь тицявся в зачинене вікно і докірливо іржав. Тоді Воскрекасенко вийшов надвір і повів коня до лугу. Повернувшись, він знову почув, як Серьожа тицяється в шибку та докірливо ірже.

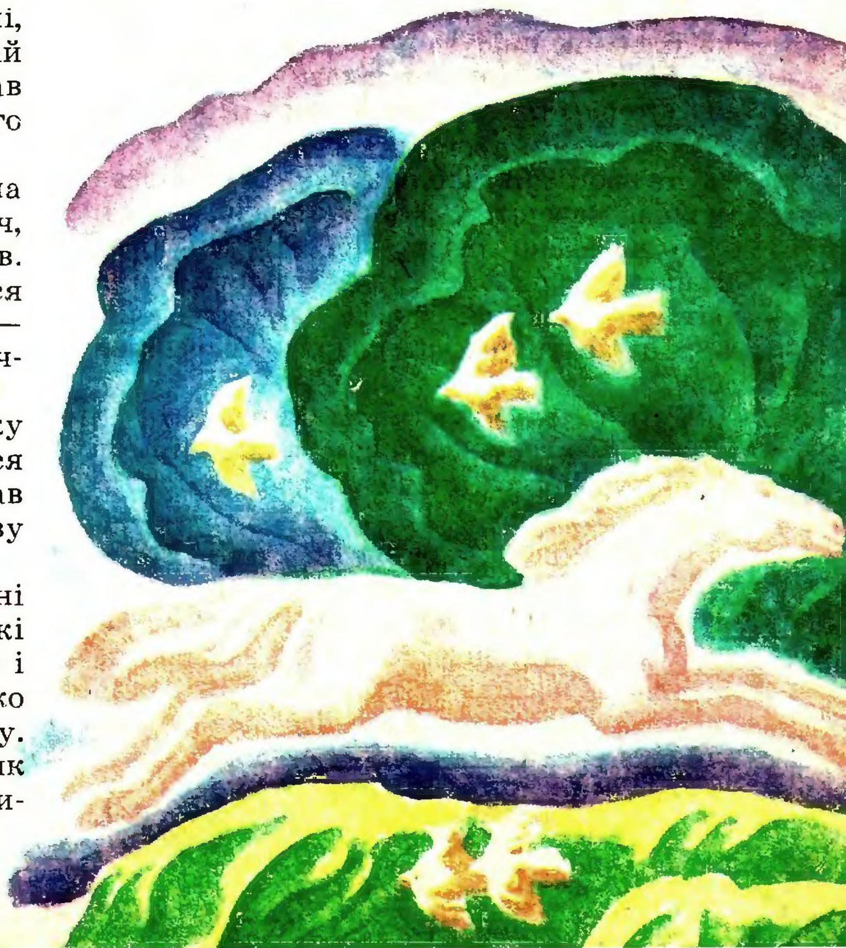
І так не раз і не двічі одводив кудись до лугу свого настирливого гостя Воскрекасенко. Уранці ж побачила Сергія Іларіоновича у холі. Скрутившись калачиком, він лежав на дивані й міцно спав. За ніч добре його вимучив улюбленець — кінь Біла Гривонька.

...Давно вже немає на світі ні Сергія Іларіоновича, ні його тезка — коня Серьожі. Дивно, якось по-людському він помер — від інфаркту, тобто від розриву серця, як установив ветеринарний лікар. Коли я вдома прохопилася про Серьожину смерть, мій онук Славко заплакав...

А для Будинку творчості купили нового коня, теж білої масті, і також назвали Серьожею. Проте це кінь зовсім іншої натури: недобрий, кусається, тому його вже не пускають вільно гуляти по території. Та й Славко, придивляючись, каже:

— Ні, це не той Серьожа...

Малюнки О. ГОРБАЧУКА

ДОБРИЙ ДЕНЬ, ДРУЗІ!

Від вас я одержую сотні листів. Про що тільки не пишуть мої юні кореспонденти! Багато довідуюся цікавих і повчальних історій. Одну з них я вам і переповім. А ви вже самі зробите висновки.

До цього дня школярі готувалися кілька тижнів. Нарешті у жовтенятській кімнаті було вивішено газету, на стінах — привітання, лозунги, на столах стояли вази з квітами, і настрій у всіх був святковий, хоча на аркушику календаря — звичайний день.

І от у два ряди вишикувались жовтенята 3 «б» класу. Командир жовтенятської групи урочисто оголосив про відкриття збору.

— Сьогодні,— сказав Дмитрик Рябуха,— ми з вами звітуємо про перевиконання взятих нами зобов'язань зі збору металобрухту в другій чверті. Вважаю, про це повинна дізнатися вся школа, а то навіть і село! А зараз я надаю слово нашим кращим збирачам металобрухту. Будь ласка, Андрійку!

— Нелегко далася нам ця робота. Я приніс із дому один кілограм новеньких цвяхів, дві каструлі, бабусин чайник і сковорідку з нержавіючої сталі, хоча за це довелося відстояти цілу годину у кутку. Але, якщо треба, я піду й на більші жертви...

— А я зробила не так,— за трибуною Андрійка змінила Леся Ромашко.— Все, що можна, я перенесла з дому ще минулого року. Цього разу я навідалася до старшого брата в автомайстерню. Там виявилося багато запчастин — гайок, болтів, ресор, різних трубочок... Ось я кілька штук і прихопила з собою. Із цих залізячок виготовлять колись трактори, комбайни або ж космічну ракету! А Світланка Верба зібрала якісь там іржаві відходи...

Довго тривав жовтенятський збір. Багато на ньому було сказано добрих слів... про себе.

Хотілося б дізнатися, друзі, чи не стрічали й ви таких жовтенят?

Ваш професор МАКІВКА

Малюнок В. ХАРЧЕНКА

Барвінкова скарбничка

ПРИКАЗКИ

Записав Іван МАНЖУРА

* * *

— Скажи казки!
— Не знаю.
— Скажи приказки!
— Не вмію.
— Скажи небилиці!
— Як був собі, та не мав собі, затесав собі нетесаного тесана. Як поїхав я сивим плугом орати, та посіяв семисаженної квашi, а вродили верби. Як поліз я трусити з них груші, а посипались раки. Я ж думав, що то табак, та як узяв тютюн в'язати голова в голову, та продав по три копійки руно вовни, та пошив з напірника та такі вийшли штани-шаровари, що насилу натяг.

* * *

— Сказать тобі казку про «тільки»?
— Скажи.
— Оце тобі і стільки.

* * *

Як був собі цар Картавус та надів він картуз, на картуз гарбуз, на гарбуз диню, на диню огурець, та й всій казці кінець.

* * *

Як був собі, та не мав собі, та взяв собі, затесав собі тесаного тесана, та поїхав у поле орати, та забув тесаного тесана узяти. Та як посіяв я коноплі, та як зацвіли раки, та пішли баби конопель брати, та набрали сім кіп гречки, та нав'язали папушу табаку, та насипали у невшитий віз сметани, та рублем притягли, та повезли на базар продавати.

Кричать:

— По чоботи! По чоботи!

Та продали фунт меду та гречаної вовни за три копійки срібла.

* * *

— Сказать тобі казку про дідуся?
— Скажи.
— Оце тобі і уся.

Публікація Л. ДУНАЄВСЬКОЇ
Малюнок І. БРИНЮКА

Григорій НУДЬГА

ПІСНЯ ВДЯЧНОСТІ

Про синиць кажуть: «відважні птиці». А я запримітив, що вони й співучі, і голос у них дзвінкий, приємний — немов виграють на цимбалах веснянки. І дуже люблять синиці діток. У цьому я переконався, пильно прислухавшись до їхнього співу в нашому садочку.

Сталося це у березні, коли сонце уже веселіше світило, а весняні шуми поволі заповняли повітря і зводилися в небо аж до хмар.

Ми приїхали до саду раненько. Нас двоє — я з сином Максимком. Садок наш на околиці міста, невеликий: кілька старих яблунь, груша та черешні.

Я перекопував грядку, зарослу кущиками полуниць. Було вогко, холодненько, і працювалося чомусь не по-весняному. До лопати прилипала земля, і я час од часу зупинявся, очищав залізо від землі та поглядав на небо: чи буде тепло.

Втомившись, сперся плечима об стару високу черешню, що росла край грядки, хотілося відпочити бодай кілька хвилин. Раптом ліворуч, як вибух, вирвалося щось у повітря, захурчало і стрілою звелося вгору швидко й несподівано. Я не встиг навіть збагнути, що це за пригода. Тільки тоді, як на сусідській яблуні застрибала пташка і голосно та якось тривожно задзвонила: «Пінь, пінь, кинь, кинь», а за нею випурхнула ще одна, я збагнув: синиці! Десь у цьому дереві мають гніздо. Оглядаю стовбур черешні і помічаю в ньому вузьке, трохи продовгувате, ледве примітне дупло. Воно було таке маленьке, що рука дорослої людини туди не пролізе.

Підбіг Максимко, і ми з цікавістю стали оглядати вхід до мешкання злетілих пташок. У темній глибині дупла — ще не зовсім обладнане гніздечко: акуратно

вистелено соломкою, сизими стеблинками трави, зеленуватим мохом, навіть кілька маленьких пір'їнок було.

Тільки Максимко заглянув усередину дупла і хотів просунути туди руку, як синиці над нами зняли крик. Посідали на гілках збуджені, дивилися на нас, немов питали: «Шо ви хочете?» Максимко гукнув до них:

— Не турбуйтеся, ми не зробимо вам зла!

Але пташки нас не розуміли, стежили за кожним нашим рухом. Потім запурхнули в гущину яблуневих гілок, і між ними розпочалася якась незрозуміла нам розмова. При цьому одна з них щось запально дзвонила-говорила. Мені навіть видалося, що вона переконувала свого друга не вдаватися в тугу, не кидати дупла, бо ті двоє, що під яблунею, хоч і знають про їхню таємницю, все ж не мають наміру вчинити будь-який розбій. На її трелі він зрідка співав одне: «Ци так, ци так?»— і замовкав. Вона й далі в чомусь його переконувала.

Шоб якось заспокоїти птахів, ми відійшли за високі кущі малини. Пташки сиділи ще хвильку тихенько, а потім одна з них пурхнула і зникла.

— Покинуть вони нас. І навіщо було нам заглядати в їхнє гніздечко?!— майже зі сльозами на очах казав мені Максимко.

Глянули ми на черешню і принишкли. Відважніша з синичок сиділа біля дупла. Піднявши голову, вона не зовсім голосно прощебетала:

— Це сонце, це сонце. У-сім, у-сім. Сядь. Сядь.

— Пінь, пінь, сів, сів!— почулося з яблуневої гілки.

— Си-ди так, си-ди так!— продзвонила та, що була на черешні, і прудко, так, що не запримітити, шаснула в дупло. Минула хвилька, й звідти визирнула її красива голівка, і наче хтось радісно вдарив у дзвоник:

— Ці-ле, ці-ле, ці-ле!

Як тихо злетіла синиця до свого гнізда, так тихо й випурхнула, щось проспівала, і обидві пташки полетіли.

«Повернуться! Ми ж їм ніякого зла не заподіяли!»— міркував я.

Ми вже копали грядку, як почули пурхання птахів над головами. Синички. Обидві сіли на тій яблуні. У їхніх гострих дзьобиках, як вуса, звисали соломинки.

— Тату!— закричав Максимко.— Вони принесли соломинки для свого гніздечка!..

Одного разу, коли ми приїхали до саду, синиці привітали нас голосно й радо. Зустріли, завзято приспівуючи: «Хо-це-це, хо-це, хто-це, ці-ка, ці-ка, ці-каво, свої, свої, ці-дай, ці-дай, сі-дай, цю-ди, сюди, так-так-так». Сівши рядком на яблуневій гілці, вони дзвонили срібними клепальцями об золоті персні весняного гілля.

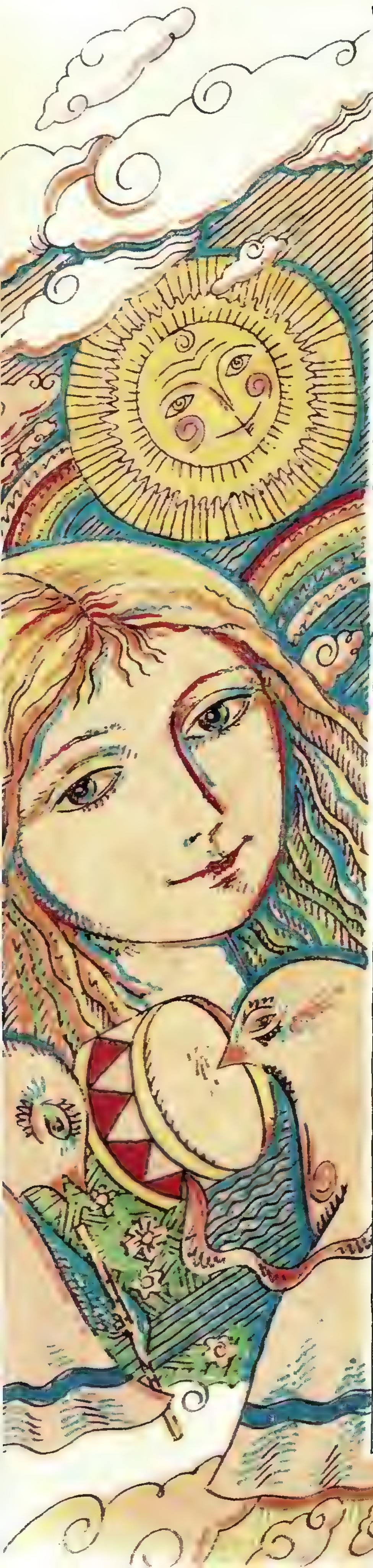
Здавалося, що кожна з цих пташок сидить в небесній голубій кузні і кує зелені листочки: дзвякне — і з'явиться на вишні зелений листочок...

— Вони співають пісню вдячності тим, хто з ними дружить, хто їх не кривдить, допомагає в біді,— мовив я.

— То це й мені?— спитав Максимко.

— І тобі, і таким, як ти.

Малюнки Т. ЮРЧЕНКО

Валерій ШЕВЧУК

Цвіркун і дівчинка

Казка

Маленька дівчинка,— назвемо її ну хоч би Інна,— щороку вирушала швидким і ревучим «метеором» униз по Дніпру. Там далеко-далеко над самим Дніпром стояла маленька хатка ще й досі під солом'яною стріхою, в тій хатці жила маленька, сухенька, лагідна бабусечка. Але стривайте, ми ще не розказали нічого про саму дівчинку. Вона дуже любила гратися, сміятися й плакати. Коли сміялася, небо ставало голубе-голубе, а коли плакала, небо ставало сіре й покривалося хмарами.

Було це так. Якось Інна сказала мамі:

— Мені хочеться, мамо, сісти в трамвай, і щоб той трамвай став пароплавом.

— Ти можеш і справді сісти в пароплав,— відказала мама.— Або ще краще в «метеор».

— Це я до бабусі поїду!— вигукнула дівчинка і затанцювала, закрутилася, аж весь світ закрутився разом із нею. І вони сіли з мамою і татом у «метеор», і той корабель не помчав, а полетів по воді. І біг він так швидко, аж бризки летіли, а в тих бризках сміялися й бавилися чудесні веселки, що були зовсім як маленькі водяні дівчатка.

Дівчинка бігала по «метеору», а потім втомилася й сіла біля мами й тата. І зовсім вона тоді не спала, як казала потім їй мама, а це насправді сталося. Бо той «метеор» біг, біг по воді, а тоді як зірветься вгору! І дівчинка Інна зі своєю мамою, і з татом, і з людьми, що разом з ними їхали, знялися високо-високо під хмари, і стільки дива вони набачили! Маленькі танцюристочки викручувалися на здоровенному дзеркалі, аж здавалося, що їх удвічі більше, ніж є, тільки одні танцювали як звичайно, а другі догори ногами. А потім дівчинка побачила пташку, ні, дві пташки: одна грала на сопілці, а друга била дзьобом у барабан. У них були сині крила й оранжеві дзьобики і яскраво-зелені очі. А ще вона побачила зайця, який гнався за переляканим вовком, і малесенького песика, на ім'я Тунті, в якого на голові була така малесенька кепочка, що Інні довелося протирати рукою

шибку, аби побачити її. А коли протерла шибку, то побачила, що то вже був не песик, а метелик. А коли вона подивилася ще пильніше, то уздріла, що й не метелик то був, а просто собі цвіркун. І мав той цвіркун на голові шапочку з поворозочками, а на тілі зелений каптанець, і усміхнувся він, розв'язав поворозочки, й вклонився він, і сказав чемно:

— Моє вам вітаннячко, шановна-прешановна мадам!

Інна засміялася, бо так чудно це прозвучало, і сказала, що вона зовсім не мадам, а тільки дівчинка.

— Байдужки,— сказав Цвіркунець.— Головне, що ми познайомилися, а ще головніше, що я обізвався до вас, шановна-прешановна, чемно.

— Звідки ти узявся такий?— спитала дівчинка.

— Хм... хм...— сказав Цвіркун.— По-моєму, я народився.

Дівчинка ще голосніше засміялася і знов спитала:

— А хто твої мама-тато?

Цвіркун схилив голову, почухав себе під підборіддям, а тоді мовив:

— О шановна-прешановна, мої мама-тато були, по-моєму, цвіркун і цвіркунка. Але зараз не про те. Чи можу я вважати, що ми з вами, шановна-прешановна мадам чи мадамуся, чи як вам завгодно, познайомилися?

— Таж звичайно,— сказала дівчинка.— Тільки не мадам і не мадамуся!

— Чудово, чудо-віс-сімо! — сказав Цвіркун.— Отже, до наступної зустрічі!

— А коли ми зустрінемося?— спитала дівчинка.

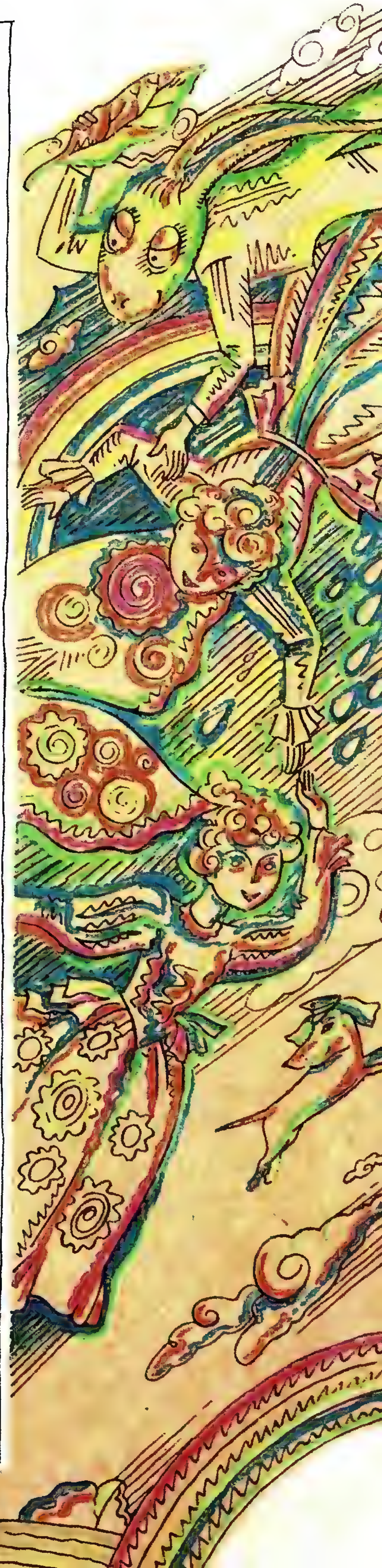
— Завтра, мадамуссімо,— сказав Цвіркун і надяг шапочку, бо вже й відкланявся.

Дівчинка розплющила очі й побачила, що вона таки в «метеорі», а тоді побігла дивитися на бризки, що вилітали з-під борту. Так само грали веселочки, і дівчинка раптом пізнала: це ж ті самі танцюристочки, які вистрибували там, у небі на дзеркалі.

— Танцюйте, танцюйте,— прошепотіла їм дівчинка.— Я про вас нікому не скажу.

І їй стало раптом радісно-радісно, адже стільки друзів вона надбала, а друзів їй хотілося мати, бо в дворику, де вони жили, була тільки одна дитина, і то вона сама.

Так дісталися вони до тієї малесенької хатки, в якій жила маленька бабусечка. У дворі росла акація, така велика, що коли Інна задерла голову, то затулила акація майже все небо, отож і подумала вона, що росте це дерево аж до неба. І тільки вона це подумала, коли ж на акації заспівав

Цвіркун. Та як ще весело й гарно заспівав. А може, й сумно заспівав, вона не знала, відала тільки, що дуже гарно. І дівчинка миттю здогадалася: хто б то міг бути, як не той Цвіркунець із неба. Вона сіла на лавочку, був уже вечір, натягла на колінця платтячко й почала слухати. А Цвіркун їй розказував про літо, про веселі гулянки й танці. Плелися над землею сутінки, дихала земля, засинали груші, абрикоси і яблуні. В небі тремтіла, наче й собі співала вечірню пісню, хмарка, така рожева й тендітна, ніби в легеньке платтячко вдягнена, і Цвіркун заспівав Інні про ту хмарку. Він оповідав про те, що був він бігуном незвичайним, і про те, як співати навчився. Вийшли з хати мама, й тато, й бабусечка. І Цвіркун заспівав уже для них усіх про себе, про долю свою співацьку. Почав співати й про хмарку рожеву, однак її вже не було серед неба, і Цвіркун заспівав про темряву.

— Хочеш, прогуляємося?— сказав тато Інні, і дівчинка радісно скочила на ноги.

Мама взяла її за одну руку, а тато за другу, і вони пішли, так і не дослухавши Цвіркунової пісні...

А потім дівчинка заснула в малесенькій хатці під солом'яною стріхою. І до неї прийшов білий кінь, а може, то був білий Сон. Білий кінь ступав по синій траві і раптом заспівав зовсім так само, як її Цвіркун із акації,— вона й собі пішла по синій траві. Так вони й подружилися: дівчинка Інна і Цвіркунець. Не один вечір виходила дівчинка надвір і не раз слухала натхненних співів свого приятеля; вона вже знала всі його пісні, всі казки й розповіді, і навіть те, що він повторював їх без кінця і краю, не набридало малій.

Але одного разу Інна вийшла, як завжди, на ганок, мама й тато на той час поїхали до міста, а її залишили саму із бабусечкою, і від того трохи сумненька дівчинка була. Вона підійшла до акації, сіла на лавку, натягла на коліна платтячко і наготувалася слухати. Але Цвіркун не заспівав. Інна затурбувалася: що це воно сталося на тій акації? Ще сумніше й невеселіше стало в її серці.

Сиділа Інна, сиділа, але все даремно — не було Цвіркуна. Тут бабусечка погукала її спати. В ту ніч снилися їй дерев'яні сни, тобто дерев'яні люди,

дерев'яні машини, лялька, птахи, тварини і навіть дерев'яні комахи,— вранці вона ледве очі продерла. Цілий день ходила смутна, цілий день чекала вечора, бо ввечері неодмінно мав заспівати той її химерний Коник-цвіркунець. Вона навіть пішла до Дніпра, щоб попитати, чи не бачив той її приятеля. Але Дніпро був такий великий і такий широкий, що Інна зітхнула: що може знати цей велетень про такого малого й такого непомітного. Дівчинка рушила додому, коли ж побачила під ногами коробку. Думає вона: а що то за коробка? Підняла, розкрила, аж там пакунок, перев'язаний шворкою і замотаний у газету. Ні, спершу замотаний у газету, а тоді перев'язаний шворкою. Розгорнула газету і скрикнула з подиву: на неї дивилася й блимала синіми очима чудова лялька. Були в неї маленькі червоні губки, було на ній платтячко, як у принцеси, і була вона якась така горда та пишна.

— Звідки ти і хто?— спитала Інна.

— Я Цвіркунова Посланниця,— згорда сказала лялька.

— Хіба може бути у Цвіркунів посланницею лялька?— здивувалася дівчинка.

— Коли ти захочеш,— сказала Лялька.— Хіба ти мене не кликала?

І вона раптом заспівала зовсім так, як Цвіркун, з котрим дівчинка подружилася.

— Так він співає?— спитала Лялька, обриваючи спів.

— Так,— схвильовано сказала дівчинка.— Де він і чому мене покинув?

— А ти що, скучила за ним?— спитала Лялька.

— Звісно, скучила.

— Так от, до вашого відома, шановна-прешановна,— згорда сказала Лялька,— він полетів.

— Куди це він полетів?— спитала Інна.— Вечорами я виходила до акації, і він співав мені... Щодня я слухала його, і ми з ним так гарно дружили.

— А може, йому, шановна-прешановна, набридло. А може, він захотів чогось... ну, чогось небувалого. Чи гадаєте, шановна-прешановна, що такий чудовий, такий талановитий Цвіркун має тільки для вас співати і тільки вас тішити?

— Не знаю,— мовила тихо дівчинка.— Я думала...

— І даремно ви думали, шановна-прешановна,— сказала Лялька.— Бо, може, в нього були інші думки. Бо, може, йому вже набридло бути Цвіркуном, і він захотів стати кимось іншим.

— Як так іншим?— здивувалася Інна.— Куди ж він полетів?

(Закінчення у наступному номері)

Малюнки К. ЛАВРА

„ХУСТИНА“

СПРАВЖНІЙ ДУХ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

Можливо, на твоїй, читачу, книжковій полиці є збірка віршів «Садок вишневий коло хати» або «Поеми» Тараса Шевченка. Ти, може, не раз роздивлявся у ній малюнки: соковиті, колоритні, глибокі й мудрі,— але не задумувався, хто ж їх намалював? А створив їх Олександр Івахненко, відомий український художник-графік.

Графіки малюють не олійними фарбами, як художники-живописці, а олівцем, вуглиною, аквареллю, часом свої твори вони відтискають зі спеціально приготовлених форм. Саме малюнки з відбитків — кольорові ліногравюри — зробив Олександр Івахненко для книжки «Садок вишневий коло хати». І вийшли вони такими вдалими, такими близькими до Кобзаревого слова, що книжку визнали однією з найкращих на конкурсах у нашій республіці і в усій країні. А «Поеми» здобули й нагороду міжнародної книжкової виставки у Братіславі.

Звичайно, це приємно, коли малюнками всі захоплюються. От тільки намалювати їх непросто. Олександр Івахненко довго думав, якими мають бути малюнки до Шевченкових творів. Це ж — Шевченко, наш світоч і наша гордість, співець, пророк, і народ відповідає йому безсмертною любов'ю. Тож і в малюнках до Шевченкових творів мусить бути щось чисто народне,

„ТИТАРІВНА“

вирішив Олександр Іванович. Він вивчав народні розписи й картини, «Козаків Мамаїв», якими колись українці прикрашали свої світлиці. І налилися його малюнки мудрою стриманістю народних персонажів, характерною м'якістю, заокругленістю ліній, густим колоритом.

«Як просто і як по-народному!— сказали знавці мистецтва про малюнки Івахненка.— Тут справжній дух Кобзаря».

Недавно художник підготував ілюстрації до ще одного видання Шевченка — «Поезії» у двох томах. Колись Тарас Григорович мріяв видати свої твори двома томами і саме під такою назвою. Склав уже й план першого тому... І ось — хай через багато літ — мрія здійснилася.

— Як ви стали художником?— питаю Олександра Івановича.

— Випадково...— сміється він.

Якраз випадковості в його виборі менше за все. Ще школярем він страшенно захотів малювати і вирішив вступити до республіканської художньої школи. Батьки пошкодували віддавати хлопчика з дому. До Києва його привезли, коли екзамен в художню школу закінчився. Але Сашко свого наміру не полишив. Наступного року на екзамени його мусили привезти вчасно.

Потім був художній інститут, навчання у творчій майстерні Академії мистецтв у Києві. Дипломною роботою стали ілюстрації до «Зачарованої Десни» Олександра Довженка, земляка, адже Олександр Івахненко теж народився і виріс на Чернігівщині.

...І ще я думаю про те, що успіхи Івахненкових малюнків також не випадкові. У кожній справі, як і колись з художньою школою, він уміє бути дуже-дуже наполегливим. Напевно, це головне, коли хочеш стати Майстром.

Зірка МЕНЗАТЮК

„СЛЕПАЯ"

„МАР'ЯНА-ЧЕРНИЦЯ"

КОНКУРС
ЮНИХ ФОЛЬКЛОРИСТІВ
«ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО!»

Фото П. ЛЕЙКА

ЗДРУЖИЛА ПІСНЯ

Нещодавно до Києва приїжджав Кубанський народний козачий хор, і я будь-що вирішив познайомитися з хлопчиками та дівчатками, які разом із дорослими співають у цьому хорі. Отож і запросив їх на зустріч до редакції «Барвінка». А ще вирішив подружити між собою юних співаків з Кубані і учнів Київської середньої школи № 200, де вже три роки існує фольклорний колектив «Первоцвіт». Леся Василівна Потіцька, керівник «Первоцвіту», вважає, що народну пісню можуть зрозуміти й полюбити усі діти і співати може кожен. Навіть якщо спершу не все виходить, якщо на уроках співів учителька колись дивилась на одного-другого з докором і казала: «Ти краще помовч, коли будемо виступати на шкільному святі. Ти не туди «тягнеш». А от у Лесі Василівни починають співати навіть ті, кому, як кажуть, ведмідь на вухо наступив. Може, через те, що дітей ніхто не примушував ходити на репетиції хору, хоча й важко назвати заняття хору нудним словом «репетиція». Скоріше це гра, спільна забава з танцями, жартами, несподіванками.

Цих народних ігор і спробували навчити школярі з двохсотої школи своїх юних колег з Кубані. І от, бачу, вже переплелися у спільному колі руки кубанців і киян — це вони грають відому з давніх-давен на Україні «Подоляночку». А ось пробує вискочити з щільного кола «сіренький зайчик», або діти жартома сваряться, сварячись одне на одного пальцем і приспівуючи: «Ой Василю, Василю, не їж мого киселю!» А скільки було сміху, радощів, бажання якомога більше подарувати одне одному пісень!

Так і познайомилися й подружилися діти, які живуть у різних республіках, та співають однією мовою, прагнуть поділитися своїм умінням зі слухачами, подарувати народну пісню своїм ровесникам і дорослим, розкрити їм красу рідного слова.

А тепер лаштуються київські школярі в гості до своїх друзів на Кубань, мріють ближче познайомитися з мистецтвом козачого хору, побувати у своїх нових друзів удома, дізнатися, як вони вивчають народні пісні, розповісти, як самі вони збирають в українських селах старовинні дитячі ігри, записують народні пісні, відроджують прекрасне мистецтво співу — гордість рідного народу.

Разом з БАРВІНКОМ зустрічалася з юними співаками Леся ВОРОНІНА

КАТЕРИНА І ВАСИЛЬ

(Весняна пісня-гра)

Катерина і Василь посварились за кисіль:
(Двічі)
— Ой Василю, Василю, не їж мого киселю.
(Двічі)

Катерина Василя та й упрошувала:
(Двічі)
— Ой Василю, Василечку, не їж мого киселечку. (Двічі)

А Оксана і Тиміш посварились за куліш:
(Двічі)
— Ой Тимоше, Тимошу, не їж мого кулешу.
(Двічі)

А Оксана Тимоша та й упрошувала:
(Двічі)
— Ой Тимоше, Тимошечку, не їж мого кулешечку. (Двічі)

А Марія та Дем'ян посварились за бур'ян:
(Двічі)
— Ой Дем'яне, Дем'яночку, не рви мого бур'яночку. (Двічі)

Хлопчики та дівчатка, розділившись попарно, беруться за руки і йдуть по колу в такт пісні, спочатку в один бік (чотири такти за годинниковою стрілкою), а потім у другий (чотири такти проти годинникової стрілки). На словах «Ой Василю...» погрожують одне одному вказівним пальцем піднятої правої руки (тричі), а на слові «Василю» — лівої (навхрест). На словах «не їж мого» по черзі злегка вдаряють одне одного то правою, то лівою долонями. А на слові «киселю» тричі притупують ногами, починаючи з лівої.

Записав Леопольд ЯЩЕНКО

Володимир ПІДПАЛИЙ

ЛІСОВЕ ДЖЕРЕЛО

В темнім лісі джерело
синє кинуло крило
на траву шовкову,
почало розмову:
— На прощання вам скажу:
між дерев я побродж у,
походжу і поблуджу
та й до річки побіжу...

Каже ліс йому:
— Біжи! —
Кажуть птиці:
— Так, біжи! —
Кажуть звірі теж:
— Біжи! —
Кажуть всі йому:
— Біжи
і про нас там розкажи.
Хай всі знають, як отут
восени вітри метуть,
як зимою білі мухи
крутять снігу завірюхи,
як блакитно навесні
дзвонять проліски ясні,
як у нас гриби ростуть,
як у нас дуби гудуть,
щоб маленьке джерело
прохолоду берегло...

ГУСИ

— Гуси, гуси,
де були?
— В синім небі
між хмар пливли.
— Де ж те небо?
— Впало у воду.
— А де вода?
— Коло броду.
— А де той брід?
— А там, де ліс.
— А де той ліс?
— А там, де й ріс...

ЛІЧИЛКА

Летів рій бджілок
зі ста лічилок.

Зійшлися діти,
давай лічити.

Бо кожна бджілка
немов лічилка:
кого укусить —
жмуритись мусить...

ЗАЙЧИК

(За мотивами народної казки)

— Зайчику-спанчику, де ночуватимеш?
Звідки біжиш? Із млина? У млині
в міхах горіхів багато-багато,
чом хоч одного не вкрав мені?..

— Пальчики-кравчики скубли за вуха,
біг по колоді, тонув у ріці,
сікла по носі мене завірюха,
ще й насміхалися горобці...

— Зайчику-спанчику, дихає ніччю
сіра безодня неба... Біжім!..
Швидше і швидше. Лиш вуха-свічечки,
їм і тремтіти-горіти, і мерзнути — їм...

Публікація Н. ПІДПАЛОЇ

Малюнок Л. ГУЛІВАТОЇ

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Макет І. Бринюка
На обкладинці автопортрет Т. Г. Шевченка

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць.

Здано до набору 22.12.88. Підписано до друку 26.01.89. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарбо-відб. 12,0. Формат видання 60×90 1/8. Обліково-видавн. арк. 3,09. Тираж 341300. Зам. 8-535.

Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.
«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.
Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 211-02-43, 211-06-80.
Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

Індекс 74022

153

Здравствуйте, уважаемая редакция!

Я постоянно читаю ваш журнал «Барвинок». Первый номер я прочитала в 1980 году и теперь каждый год выписываю.

Журнал с каждым номером всё интереснее. Мне он очень нравится.

Я прошу вас напечатать узоры украинской вышивки, и если есть у них история, то напечатайте о ней в журнале.

*Светлана **МАЛЫШЕВА**, г. Волхов*

Із задоволенням виконую прохання Світлани. Гадаю, це вбрання і полтавські рушники сподобаються багатьом. Згодом ми покажемо вам, друзі, одяг і вишивки й з інших районів України.

БАРВІНОК